

Državne institucije za promovisanje i zaštitu ljudskih prava

Rezolucija Generalne skupštine 48/134 od 20. decembra 1993. godine.

Generalna skupština,

pozivajući se na relevantne rezolucije u vezi sa državnim institucijama za zaštitu i promovisanje ljudskih prava, prvenstveno na rezolucije 41/129 od 4. decembra 1986. godine i 46/124 od 17. decembra 1991. godine kao i na rezolucije Komisije za ljudska prava 1987/40 od 10. marta 1987. godine, 1/1988/72 od 10. marta 1988. godine, 2/1989/52 od 7. marta 1989. godine, 3/1990/73 od 7. marta 1990. godine, 4/1991/27 od 5. marta 1991. godine i 5/1992/54 od 3. marta 1992. godine 6/ i zabilješke rezolucije Komisije od 1993/55 od 9. marta 1993. godine, 7/

ističući značaj Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, 8/ Međunarodne konvencije o ljudskim pravima 9/ i drugih međunarodnih instrumenata za promovisanje poštivanja i praćenja stanja ljudskih prava i osnovnih sloboda,

potvrdivši da bi se prioritet trebao dati razvoju odgovarajućih uređenja na državnom nivou kako bi se osigurala efikasna primjena međunarodnih standarda ljudskih prava,

uvjereni u značaj uloge koju institucije na državnom nivou imaju u promovisanju i zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i u razvoju i promovisanju javne svijesti o tim pravima i slobodama

priznajući da Ujedinjene nacije mogu imati ulogu provodnika u pružanju pomoći kod razvoja državnih institucija, djelujući kao mjesto razmjene informacija i iskustava,

vodeći računa s ovim u vezi prema smjernicama u vezi sa strukturom i funkcionisanjem državnih i lokalnih institucija za promovisanje i zaštitu ljudskih prava usvojenim od strane Generalne skupštine u njenoj rezoluciji 33/46 od 14. decembra 1978. godine,

pozdravljajući rastući interes širom svijeta za uspostavljanje i jačanje državnih institucija, koji je iskazan za vrijeme regionalnog sastanka za Afriku u okviru Svjetske konferencije o ljudskim pravima, koji je održan u Tunisu od 2. do 6. novembra 1992. godine, regionalnog sastanka za Latinsku Ameriku i Karibe, održanog u San Joze od 18. do 22. januara 1993. godine, regionalnog sastanka za Aziju, održanog u Bankoku od 29. marta do 2. aprila 1993. godine, radionice Komonvelta o državnim institucijama za ljudska prava, održane u Otavi od 30. septembra do 2. oktobra 1992. godine i radionice za Azijsko-pacifički region o pitanjima ljudskih prava, održane u Džakarti od 26. do 28. januara 1993. godine, i koji je manifestovan u odlukama koje su nedavno objavljene od strane zemalja članica za uspostavljanje državnih institucija za promovisanje i zaštitu ljudskih prava,

imajući u vidu Bečku deklaraciju i Program aktivnosti, 10/ u kojem je Svjetska konferencija o ljudskim pravima potvrdila značaj i konstruktivnu ulogu koju su državne institucije imale u promovisanju i zaštiti ljudskih prava, posebno u savjetodavnoj ulozi koju su imale prema nadležnim vlastima, njihovoj ulozi u

ispravljanju povreda ljudskih prava, u širenju informacija o ljudskim pravima i edukaciji u oblasti ljudskih prava,

primijetivši različit pristup koji je usvojen širom svijeta u promovisanju i zaštiti ljudskih prava na državnom nivou, ističući i priznajući vrijednosti takvih pristupa promovisanja univerzalnog poštovanja i praćenja stanja ljudskih prava i osnovnih sloboda,

1. Sa zadovoljstvom bilježi unaprijeđeni izvještaj generalnog sekretara, 11/ pripremljenog u skladu sa rezolucijom Generalne skupštine 46/124 od 17. decembra 1991. godine;
2. Potvrđuje značaj razvoja, u skladu sa državnim zakonodavstvom, efikasnih državnih institucija za promovisanje i zaštitu ljudskih prava i bilježi osiguravanje pluralizma njihovih članova i njihovu nezavisnost;
3. Podstiče zemlje članice da uspostave ili, gdje one već postoje, da ojačaju državne institucije za promovisanje i zaštitu ljudskih prava i da uvrste te elemente u planove državnog razvoja;
4. Podstiče državne institucije za promovisanje i zaštitu ljudskih prava uspostavljene u zemaljama članicama da spriječe i da se bore protiv svih povreda ljudskih prava pobrojanih u Bečkoj deklaraciji i Programu aktivnosti i relevantnim međunarodnim instrumentima;
5. Zahtijeva od Centra za ljudska prava sekretarijata UN-a da nastavi sa svojim nastojanjima u promovisanju saradnje između Ujedinjenih nacija i državnih institucija, posebno u oblasti savjetodavnih usluga i tehničke pomoći te informisanja i edukacije, uključujući i u okviru Svjetske javne informativne kampanje o ljudskim pravima;
6. Također zahtijeva od Centra za ljudska prava da na zahtjev zemalja uspostavi centre Ujedinjenih nacija za dokumentaciju i edukaciju u oblasti ljudskih prava i da to učini na osnovu utvrđenih procedura za korištenje dostupnih resursa u okviru Volonterskog fonda Ujedinjenih nacija za savjetodavne usluge i tehničku pomoć u oblasti ljudskih prava;
7. Zahtijeva od generalnog sekretara da prioritetno odgovori na zahtjeve zemalja članica za pomoć u uspostavljanju i jačanju državnih institucija za promovisanje i zaštitu ljudskih prava kao dijela programa savjetodavnih usluga i tehničke saradnje u oblasti ljudskih prava, kao i državnih centara za dokumentaciju i edukaciju u oblasti ljudskih prava.
8. Podstiče sve zemlje članice da poduzmu odgovarajuće korake u pravcu promovisanja razmjene informacija i iskustava u vezi sa uspostavljanjem i efikasnim djelovanjem takvih državnih institucija;
9. Potvrđuje ulogu državnih institucija kao agencija za širenje materijala o ljudski pravima i za druge javne informativne aktivnosti, pripremljene i organizovane pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija;
10. Pozdravlja organizaciju pod pokroviteljstvom Centra za ljudska prava narednog sastanka u Tunisu u decembru 1993. godine, posebno sa ciljem da se razmotre načini i sredstva za promovisanje tehničke pomoći za saradnju i jačanje državnih institucija i nastavak razmatranja svih pitanja koja su u vezi državnih institucija;
11. Pozdravlja također principe koji su u vezi sa statusom državnih institucija, a koji se nalaze u dodatku ove rezolucije,

12. Podstiče uspostavljanje i unapređivanje državnih institucija imajući u vidu te principe i priznajući da je pravo svake zemlje članice da izabere okvir koji najbolje odgovara njenim posebnim potrebama na državnom nivou.
13. Zahitjeva od generalnog sekretara da izvijesti Generalnu skupštinu na njenoj 50. sjednici o implementaciji ove rezolucije.

DODATAK

Principi koji su u vezi sa statusom državnih institucija

Nadležnost i odgovornosti

1. Državna institucija ima nadležnost da promoviše i štiti ljudska prava.
2. Državnoj instituciji se daje najširi mogući mandat, koji je jasno utvrđen u ustavu ili zakonodavnom tekstu, u kojem je posebno naveden njen sastav i nadležnost.
3. Državna institucija, između ostalog, ima sljedeće odgovornosti:
 - (a) Da vladi, parlamentu i svakom drugom nadležnom tijelu, na savjetodavnoj osnovi, bilo na zahtjev te vlasti ili kroz provođenje svojih ovlaštenja dostavi na uvid stvar bez daljeg prosljeđivanja, mišljenja, preporuka, prijedloga i izvještaja o svim stvarima koje su u vezi sa promovisanjem i zaštitom ljudskih prava; državna institucija može odlučiti da ih objavi; ova mišljenja, preporuke, prijedlozi i izvještaji kao i svi drugi prerogativi državne institucije odnose se na sljedeće oblasti:
 - (i) Sve zakonske i upravne odredbe, kao i odredbe koje su u vezi sa pravosudnim organizacijama, kojima se održava i proširuje zaštita ljudskih prava; s tim u vezi državna institucija razmatra zakonodavne i upravne odredbe koje su na snazi kao i sve podneske i prijedloge i izdaje preporuke gdje je to neophodno kako bi se osiguralo da se te odredbe usklade sa osnovnim principima ljudskih prava; državna institucija, ako je to potrebno, preporučuje usvajanje novog zakonodavstva, izmjenu zakonodavstva koje je na snazi i usvajanje ili izmjenu administrativnih mjera;
 - (ii) Sve situacije povreda ljudskih prava koje odluči da razmatra;
 - (iii) Priprema izvještaje situacije u državi u vezi sa ljudskim pravima uopće, i o specifičnijim stvarima;
 - (iv) Ukazuje vladi na situacije u dijelovima zemlje u kojima je došlo do povrede ljudskih prava i predlaže inicijative kojima bi se okončala takva situacija i, gdje je to neophodno, izražava mišljenje o stavovima i reakcijama Vlade;
 - (b) Da promoviše i osigura usklađivanje zakonodavnih odredbi i praksi na državnom nivou sa međunarodnim instrumentima za ljudska prava kojih je zemlja članica, i njihovu efikasnu provedbu;
 - (c) Da podstakne ratifikovanje gore spomenutih instrumenata ili pripajanje tim instrumentima, i da osigura njihovu provedbu;
 - (d) Da doprinese izvještajima koje zemlja članica mora dostaviti tijelima i komitetima Ujedinjenih nacija, i regionalnim institucijama, u skladu sa svojim obavezama iz sporazuma i, kada je to neophodno, da izrazi mišljenje o tome, uz dužno poštivanje njihove nezavisnosti;

- (e) Da saraduje sa Ujedinjenim nacijama i svim drugim organizacijama u sistemu Ujedinjenih nacija, sa regionalnim institucijama i državnim institucijama drugih zemalja koje su nadležne u oblastima promovisanja i zaštite ljudskih prava;
- (f) Da pomogne u formulisanju programa podučavanja i istraživačkih radova o ljudskim pravima i da učestvuje u njihovim provođenjima u školama, na univerzitetima i profesionalnim krugovima;
- (g) Da izdaje publikacije o ljudskim pravima i nastojanjima u borbi protiv svih vrsta diskriminacije, posebno rasne diskriminacije, unapređenjem podizanja javne svijesti, posebno putem informacija i edukacije i korištenjem svih vrsta medija.

Sastav i garancije nezavisnosti i pluralizam

1. Sastav državne institucije i imenovanje njenih članova, bilo putem izbora ili na drugi način, uređen je u skladu sa postupkom koji daje sve neophodne garancije za osiguranje pluralističke zastupljenosti društvenih snaga (civilnog društva) uključenih u promovisanje i zaštitu ljudskih prava, posebno ovlaštenjima koja omogućavaju efikasnu saradnju koju je potrebno uspostaviti sa, ili kroz prisustvo, predstavnika:

- a) nevladinih organizacija odgovornih za ljudska prava i i nastojanja u borbi protiv rasne diskriminacije, sindikata, društvenih i profesionalnih organizacija, npr. udruženja advokata, doktora, novinara i eminentnih naučnika;
- b) trendova u filozofskim i religijskim razmišljanjima;
- c) univerziteta i kvalifikovanih eksperata;
- d) parlamenta;
- e) odsjeka Vlade (ako su oni uključeni, njihovi predstavnici bi trebali učestvovati u diskusijama samo u svojstvu savjetnika).

2. Državna institucija ima infrastrukturu pogodnu za neometano provođenje svojih aktivnosti, posebno adekvatno finansiranje. Svrha ovakvog finansiranja bi trebala biti da omogući da državna institucija ima vlastito osoblje i prostorije, kako bi bila nezavisna od Vlade i kako ne bi podlijegala finansijskoj kontroli koja bi mogla uticati na njenu nezavisnost.

3. Radi osiguranja stabilnog mandata članovima državnih institucija, bez čega nema stvarne nezavisnost, njihovo imenovanje se provodi službenim aktom koji utvrđuje posebnu dužinu mandata. Ovaj mandat može biti obnovljiv, ako je osiguran pluralizam članstva institucije.

Metode rada

U okviru svog rada državna institucija:

- a) slobodno razmatra sva pitanja koja spadaju u okviru njene nadležnosti, bilo da su dostavljena od Vlade ili zaprimljena od strane institucije bez prosljeđivanja višim organima vlasti, a na prijedlog njenih članova ili podnosioca žalbe;
- b) sasluša svako lice i dobije svaku informaciju i dokument neophodan za procjenu situacija koje spadaju u njenu nadležnost;

- c) obraća se javnosti direktno ili putem medija posebno radi objavljivanja svojih mišljenja i preporuka;
- d) redovno se sastaje i kad god je to potrebno u prisutnosti svih svojih članova nakon što su svi pravovremeno obaviješteni;
- e) uspostavlja neophodne radne grupe među svojim članovima i uspostavljaju lokalne ili regionalne odjele radi pomoći u vršenju njene funkcije;
- f) održava konsultacije sa drugim tijelima, bilo sudskim ili drugim, odgovornim za promovisanje i zaštitu ljudskih prava (posebno sa ombudsmenima, medijatorima i sličnim institucijama);
- g) u vezi sa osnovnom ulogom koju imaju nevladinih organizacija u proširivanju rada državnih institucija, razvija odnose sa nevladinim organizacijama posvećenim promovisanju i zaštiti ljudskih prava, ekonomskom i socijalnom razvoju, borbi protiv rasizma, zaštiti posebno ranjivih grupa (posebno djeca, radnika migranata, izbjeglica, mentalno i fizički oboljelih lica) ili specijalizovanim područjima.

Dodatni principi u vezi sa statusom komisija

sa quasi-sudskom nadležnošću

Državna institucija ima ovlaštenje da sasluša ili razmatra žalbe ili peticije u vezi sa pojedinačnim situacijama. Predmeti joj se mogu predočavati od strane pojedinaca, njihovih predstavnika, treće strane, nevladinih organizacija, udruženja ili sindikata ili bilo kojeg drugog predstavnika organizacija. U ovim okolnostima, i bez prejudiciranja gore navedenih principa koji su u vezi sa drugim ovlaštenjima komisija, funkcije koje su im povjerene zasnivaju se na sljedećim principima:

- a) traženju prijateljskog rješenja putem pomirenja ili, u granicama predviđenim zakonom, putem obavezujućih odluka ili, gdje je potrebno, na osnovu povjerljivosti;
- b) obavještavanju strane koja je podnijela žalbu ili peticiju o njenim pravima, posebno o raspoloživim pravnim lijekovima i unapređenjem njenog pristupa istima;
- c) saslušanju svake žalbe ili peticije ili upućivanju istih nekom drugom nadležnom organu u zakonskim okvirima;
- d) izdavanju preporuka nadležnim vlastima, posebno na predlaganju izmjena ili reformi zakona, odredaba ili upravnih praksi, posebno ako iste stvaraju poteškoće osobama koje podnose predstavke radi utvrđivanja svojih prava.